

ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ποιες φράσεις του αποσπάσματος φωτίζουν τη συναισθηματική κατάσταση του Οδυσσέα στο νησί της Καλυψώς;
2. Για ποιον λόγο η Καλυψώ παρουσιάζει τον νόστο του Οδυσσέα ως δική της απόφαση;
3. Ποια είναι η αντίδραση του Οδυσσέα στην ανακοίνωση της απόφασης της Καλυψώς; Τι μας φανερώνει αυτή για τον χαρακτήρα του;
4. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί η Καλυψώ να μεταπείσει τον Οδυσσέα, κατά τη διάρκεια του δείπνου τους;
5. Σε ποιο σημείο του κειμένου, ο Οδυσσέας κινδύνεψε να διαπράξει ύβρη και πώς την απέφυγε;
6. Προσπαθήστε να βάλετε έναν κατάλληλο πλαγιότιτλο στις παρακάτω ενότητες.

1. 165-175:	
2. 176-187:	
3. 188-198:	
4. 199-211:	
5. 212-220:	
6. 221-235:	
7. 236-248:	
8. 249-251:	

7. Αφού πρώτα υπογραμμίσετε τα κατάλληλα χωρία στο κείμενο και σκεφτείτε επίθετα/φράσεις για το ήθος και τα συναισθήματα του Οδυσσέα, να τα αξιοποιήσετε σε έναν χαρακτηρισμό του. Προσπαθήστε να παρουσιάσετε, όσο πιο αναλυτικά αλλά και αιτιολογημένα, τις σκέψεις σας, ακολουθώντας πάντα τη γνωστή συνταγή μας. ΔΙΑΒΑΣΤΕ στο eclass τέσσερα παραδείγματα χαρακτηρισμού του Οδυσσέα από μαθήτριες/τές, για να πάρετε ιδέες!
8. Να εντοπίσετε τα πολιτιστικά στοιχεία του αποσπάσματος και να τα παρουσιάσετε αναλυτικά, διακρίνοντάς τα ταυτόχρονα σε αυτά που είναι κοινωνικής ζωής και αυτά που φανερώνουν τον υλικό πολιτισμό της μυκηναϊκής εποχής. ΔΙΑΒΑΣΤΕ στο eclass εργασίες μαθητριών/των για τα πολιτιστικά στοιχεία της ενότητας!

ΑΝΑΛΥΣΗ 8^{ης} ΕΝΟΤΗΤΑΣ: ε 165-251**ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΩΝ ΘΕΩΝ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΥΨΩΣ**

- α) Η Καλυψώ δεν είπε τίποτα στον Οδυσσέα για την επίσκεψη του Ερμή.
- β) Παρουσίασε στον Οδυσσέα την απόφαση για τον νόστο ως δική της (στ.178).
- γ) Δήλωσε πρόθυμη να βοηθήσει με κάθε τρόπο το ταξίδι του Οδυσσέα, ενώ στην πραγματικότητα θα βοηθήσει υπακούοντας τις οδηγίες του Ερμή (179-184).
- δ) Η Καλυψώ δεν αποκάλυψε στον Οδυσσέα ότι οι θεοί είχαν αποφασίσει τον νόστο του. (185-187)

ΜΕ ΠΟΙΑ ΤΕΧΝΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΟΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΑ Η ΚΑΛΥΨΩ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙ ΝΑ ΜΕΤΑΠΕΙΣΕΙ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ:

1. Για να φανεί γενναιόδωρη και καλή, παρουσιάζει την απόφαση για τον νόστο του Οδυσσέα ως δική της. (178)
Στόχοι της: α. Να του δείξει την αγάπη της και να τον υποχρεώσει να της χρωστάει ευγνωμοσύνη και β. Για να μην θεωρήσει ο Οδυσσέας δεδομένη και σίγουρη τη σωτηρία του κι έτσι να παλέψει γι' αυτήν.
2. Δεν λέει στον Οδυσσέα ότι είναι σίγουρη η επιστροφή του στην Ιθάκη. Αντίθετα μιλά για τα δεινά του ταξιδιού του και για την αμφίβολη επιτυχία του, προκειμένου να τον φοβίσει. (185-187)
3. Είναι τρυφερή με τον Οδυσσέα και δείχνει να κατανοεί την δυσπιστία του χωρίς να εκνευρίζεται. Φθάνει μάλιστα στο σημείο να ορκιστεί, για να τον πείσει για τις καλές προθέσεις της. (199-201)

ΟΡΚΟΣ: Ιερός θεσμός των αρχαίων. Αρχικά αναφέρονταν οι εγγυητές των όρκων, που θα φέρουν την τιμωρία σε περίπτωση που ο όρκος δεν εκπληρωθεί. Εδώ εγγυητές τίθενται η γη, ο ουρανός και τα νερά της Στύγας που είναι ο μεγαλύτερος όρκος.

4. Προσφέρει στον Οδυσσέα πλούσιο δείπνο, για να του δείξει ότι μπορεί να απολαμβάνει δίπλα της όλα τα υλικά αγαθά (212-216).

5. Δείχνει ότι εκτιμά και σέβεται τον Οδυσσέα, προσφωνώντας τον με επίσημους τίτλους (223).

6. Δείχνει να έχει καλό χαρακτήρα και να αγαπά τον Οδυσσέα με το να του εύχεται καλό ταξίδι (224-226).

7. Αντιπαραβάλλει την ευχάριστη και ξέγνοιαστη ζωή στην Ωγυγία με το δύσκολο και ριψοκίνδυνο ταξίδι που τον περιμένει (227-228).

8. Υπόσχεται να χαρίσει αθανασία στον Οδυσσέα (229-230).

9. Συγκρίνει τον εαυτό της με την Πηνελόπη, για να δαμάσει τον Οδυσσέα με την ομορφιά της. (232-235).

Η ΕΥΓΕΝΙΚΗ ΑΡΝΗΣΗ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ

1. Αδιαφορεί εντελώς για την προσφορά αθανασίας.

2. Αναγνωρίζει την ανωτερότητα της θεάς (Καλυψώ) απέναντι στη θνητή (Πηνελόπη), αλλά δηλώνει ότι λαχταρά να γυρίσει στην πατρίδα και την οικογένειά του, χωρίς να προσβάλλει την νεράιδα (237-243) Έτσι αποφεύγει την ύβρη.

3. Δηλώνει μαθημένος στους κινδύνους και έτοιμος να αντιμετωπίσει όποιον νέο κίνδυνο προκύψει στο ταξίδι (244-248).

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ ΤΟΥ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ (Ο ΑΝΘΡΩΠΟΚΕΝΤΡΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΕΠΟΥΣ)

Ο ανθρωποκεντρικός χαρακτήρας του έπους φαίνεται ξεκάθαρα στην απάντηση του Οδυσσέα (242-243), στην οποία απορρίπτει την πρόταση της Καλυψώς να γίνει αθάνατος, ζώντας στην ουσία πάνω σε έναν επίγειο παράδεισο. Ο Οδυσσέας προτιμά να παραμείνει θνητός και δοκιμάσει κι άλλα μεγάλα βάσανα, ελπίζοντας ότι θα φτάσει στην αγαπημένη του πατρίδα. Η απόφασή του πάρθηκε ελεύθερα και υπεύθυνα, χωρίς μάλιστα να γνωρίζει ότι οι θεοί θα τον βοηθήσουν. Ο Οδυσσέας με αυτό τον τρόπο έμεινε σταθερός στα δύο του ιδανικά: την πατρίδα και την οικογένεια.

ΠΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΕΣ

α) οι νέες συμφορές του Οδυσσέα κατά τη διάρκεια του ταξιδιού προς την Ιθάκη (227).

β) η επιστροφή του Οδυσσέα στην πατρίδα (228,243).

ΕΠΙΚΗ ΕΙΡΩΝΕΙΑ

α) Εμείς γνωρίζουμε τα πάντα για την επίσκεψη του Ερμή στην Καλυψώ και την απόφαση των θεών για τον νόστο του Οδυσσέα, κάτι που αγνοεί ο ίδιος ο ήρωας, με αποτέλεσμα να θεωρεί αβέβαιο τον νόστο του (186).

β) Ο Οδυσσέας δυσπιστεί απέναντι στην Καλυψώ, ενώ εμείς γνωρίζουμε ότι η νεράιδα έχει δεσμευτεί στον Ερμή να τηρήσει την απόφαση των θεών (190-194).

ΑΝΘΡΩΠΟΜΟΡΦΙΣΜΟΣ

Η Καλυψώ συμπεριφέρεται σαν θνητή :

α) συνάπτει ερωτικές σχέσεις με έναν θνητό (171,251) β) ορκίζεται (202-204) γ) είναι τρυφερή (199-200) δ) θυμώνει (201-202) ε) ζηλεύει (230-233) στ) γευματίζει (215-220) ζ) έχει τη μορφή θνητής γυναίκας (233).

ΤΥΠΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ ΚΑΙ ΤΥΠΙΚΕΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ

κρατερός Αργοφονιάς (165): τυπικό επίθετο -σεβαστή θεά (237): τυπικό επίθετο -μεγαλόψυχο Οδυσσέα (166, 257):

τυπικό επίθετο -αρχοντική θεά (176, 199, 212, 222): τυπική φράση -πολύπαθος και θεός Οδυσσέας (188-189, 218) :

τυπική έκφραση -μίλησε ο Οδυσσεύς, και πέταξαν τα λόγια του σαν τα πουλιά (189): τυπική έκφραση -τον λόγο πήρε

η Καλυψώ, αρχοντική θεά, του είπε (222) : τυπική έκφραση -Λαερτιάδη διογέννητε, πολύτροπε Οδυσσέα (223) :

τυπική έκφραση, Ανταποκρίθηκε μιλώντας ο Οδυσσέας πολύγλωσσος (236): τυπική έκφραση.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΙ

1. Οδυσσέας : Εμφανίζεται για πρώτη φορά άμεσα στην Οδύσεια και όχι μέσα από αφηγήσεις ή αναφορές άλλων. Αφού στα προηγούμενα ο Όμηρος μας παρουσίασε κάθε δυνατή όψη του Οδυσσέα, μέσα από τις μαρτυρίες των άλλων, μας τον παρουσιάζει τελικά αυτοπροσώπως και μάλιστα με έναν τρόπο που έρχεται σε αντίθεση με την ηρωική μορφή του. Ο ποιητής προτιμά να μας πρωτοπαρουσιάσει έναν Οδυσσέα ολότελα ανθρώπινο, ένα ψυχικό ράκος. Το μεγαλείο του θα το δώσει σταδιακά στις επόμενες ραψωδίες. Αν στην Ιλιάδα ο ηρωισμός είναι το κύριο χαρακτηριστικό των προσώπων, στην Οδύσεια δεν αρκεί. Χρειάζεται και ο συναισθηματικός πλούτος.

Αρχικά, είναι στεναχωρημένος, κλαίει και οδύρεται (167-169). Νοσταλγεί την Πηνελόπη (170-172), βρίσκεται σε απόγνωση (173-175). Δεν ενθουσιάζεται εύκολα στο άκουσμα της απόφασης της Καλυψώς, αλλά δείχνει να είναι καχύποπτος, δύσπιστος και πονηρός. Στη συνέχεια φαίνεται ευγενικός, αφού αρνείται με κομπό τρόπο την πρόταση της Καλυψώς να παραμείνει στην Ωγυγία. Είναι πολυμήχανος και ευφυής, αφού έχει την ικανότητα να αποφασίζει γρήγορα, να απαντά έξυπνα και αστραπιαία, χρησιμοποιώντας την κατάλληλη στιγμή κάποιο τέχνασμα (στην ενότητά μας, χρησιμοποίησε τον όρκο για να δεσμεύσει την Καλυψώ). Ακόμη, είναι θαρραλέος, αν και πολυβασανισμένος (246-247) και με την απάντησή του προς την Καλυψώ και την απόρριψη της αθανασίας γίνεται σύμβολο ήθους και αγωνιστικότητας (242-248).

2. Καλυψώ : Παρουσιάζεται ανειλικρινής, καθώς κρύβει κάποια πράγματα από τον Οδυσσέα: είναι πονηρή, αφού δεν αποκαλύπτει την απόφαση των θεών και την παρουσιάζει ως δική της. Κρατά τη ψυχραιμία της και δεν οργίζεται με

τον Οδυσσέα, όταν αυτός της ζητά να ορκιστεί. Αντίθετα, είναι περιποιητική (215-217), ευγενική και τρυφερή. Εμφανίζεται επίσης, φιλόρεσκη, γιατί τονίζει στον Οδυσσέα την υπεροχή της απέναντι στην Πηνελόπη, ζηλιάρα και ανταγωνιστική.